

ZHULKIVSKA A. M. Implementation of case-technology in the process of studying English for Specific Purposes in the establishment of higher learning of Ukraine.

The usage of modern innovative technologies, namely the case-technology, in the process of studying English for Specific Purposes in the establishment of higher learning of Ukraine is analyzed in the article. The essence of the technology is to use certain cases (situations, stories, the texts of which are called 'cases') for the collective analysis, discussion or making decisions by the students on a certain part of an educational discipline. The case method forms and develops the skills of team work, bearing the responsibility for the final result, teaches the techniques of conducting negotiations, argumentation of one's position, making a presentation. Usage of the case-method enables to make a class of English in the establishment of higher learning much closer to the real life and practically-oriented towards the future students' specialty.

The article contains an example of the case used at the class of the English language for the 3-rd year students of the specialty personnel management and economy of labour.

Keywords: *case-technology, English for Specific Purposes, forms and methods of education, sociocultural competence.*

УДК 378.011.3-051

Кафарська О. Б.
Національний університет "Одеська юридична академія"

**ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА:
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ**

У статті розглядається специфіка організації навчального процесу у вищій школі. На підставі аналізу основних принципів реалізації навчання, специфіки суб'єктів освітнього простору, основних завдань і функцій визначаються особливості професійної педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу.

Ключові слова: *професійна педагогічна діяльність, навчальний процес, професія, спеціальність.*

Не існує однозначного розуміння сутності і функцій професійної діяльності, яке набуло останнім часом в концептуальному апараті педагогіки відносно самостійного і високого наукового статусу. Проте відмінності у визначенні поняття професійної діяльності різними авторами дають підстави говорити про суперечливість існуючих поглядів, а звідси і про неузгодженість процедур перенесення цього поняття в експериментальну площину.

Насамперед, для повного аналізу професійної діяльності педагога необхідно визначитися, що є власне поняття "професія".

Слово "професія" походить від латинського *profiteri* – "говорити публічно".

В українському тлумачному словнику "професія" тлумачиться як вид

занять, трудової діяльності, що вимагає певних знань і навичок і є для когонебудь джерелом існування [8, с. 332].

За матеріалами Вікіпедії дефініція професія (фах) – відокремлений (“окреслений”) у рамках суспільного поділу праці комплекс дій та відповідних знань, що вимагає відповідної освіти [10].

У словнику законодавчих термінів професію визначено як вид трудової діяльності людини, що володіє комплексом спеціальних знань, практичних навичок, одержаних шляхом спеціальної освіти, навчання чи досвіду, які дають можливість здійснювати роботу в певній сфері суспільного виробництва з урахуванням різних форм власності чи господарювання [7].

Таким чином, у феномені професії первинно надається певна ієрархія розвитку професій, фундаментом яких була професія педагога.

Видатний вітчизняний психолог Є. О. Клімов виділяє декілька різних значень поняття “професія”.

По-перше, професія є спільнотою людей, які займаються вирішенням близьких проблем та мають приблизно однаковий образ життя, що визначається єдиною базовою системою цінностей, й характеризуються певною самосвідомістю, складом особистості, соціально типовими, професійно типовими та індивідуально специфічними рисами.

По-друге, професія є сферою застосування сил щодо дослідження певного об’єкта дійсності, сфера, в якій людина виконує свої функції як суб’єкт праці і яка створює їй умови для існування та розвитку.

По-третє, професія є системою, що історично розвивається і змінюється відповідно до змін культурно-історичного контексту.

По-четверте, професія є сферою самореалізації особистості, оскільки професійна діяльність не просто дає змогу виробляти якісь товари та послуги, але перш за все дає можливість людині реалізувати власний творчий потенціал і створює умови для його розвитку.

По-п’яте, професія є реальністю, яка творчо формується самим суб’єктом праці (в нашому випадку – самим педагогом вищої школи). Навіть культурно-історична ситуація не є тотально домінуючою, чимало залежить від конкретних людей – саме вони завдяки власним дослідженням, відкриттям створюють поштовх для розвитку педагогіки як науки та практики.

По-шосте, професія є певною діяльністю, роботою професіонала, тобто самим процесом реалізації трудових функцій.

Загалом поняття “професія” має такі характеристики:

- це труд, який потребує спеціальної підготовки та постійної перепідготовки, підвищення кваліфікації;
- це суспільно корисна праця;
- це праця, яка надає людині певний соціальний статус.

З психологічного погляду професія розглядається, перш за все, як певна діяльність і діяльність, за допомогою якої особистість бере участь у житті суспільства і яка є його головним джерелом матеріальних засобів до існування й визнається як професія особистою самосвідомістю людини (С. М. Богословський), тобто є особистісно значимою, внутрішньо позитивно мотивованою.

Сутність професії викладача вищого навчального закладу виявляється у діяльності, яку здійснюють її представники і яка має загальну назву – педагогічна. Як особливий вид соціокультурної діяльності, педагогічна діяльність спрямована на передачу накопичених людством культури і досвіду від старших поколінь молодшим, створення умов для їхнього всебічного гармонічного розвитку і підготовку до виконання певних соціальних ролей у суспільстві.

Зміст структурних елементів професійної діяльності педагога вищої школи залишається однією із найбільш невирішених проблем сучасної педагогіки вищої школи. Це виявляється у наявності невеликої кількості наукових праць, в яких сутність професійної діяльності викладача вищого навчального закладу визначається відповідно до специфіки процесу навчання саме у вищій школі (І. Ф. Ісаєв, В. А. Міжеріков, М. Н. Єрмоленко, А. В. Коржуєв, В. П. Кузовлев та інші), а не автоматично ототожнюється із професійною діяльністю шкільного вчителя (досліджень якої є велика кількість).

Безсумнівно, і професійна діяльність педагога вищої школи, і професійна діяльність вчителя є видами однієї соціокультурної діяльності – педагогічної, і тому вони мають багато спільного. Але розглядаючи сутність професійної діяльності викладача ВНЗ, необхідно постійно усвідомлювати її особливості, які обумовлюються специфікою навчального процесу у вищій школі.

Метою роботи є дослідження особливостей професійної діяльності педагога у вищому навчальному закладі.

Основними завданнями визначено такі:

- 1) розкриття і аналіз основних принципів організації і реалізації навчально-виховного процесу у вищій школі;
- 2) характеристика вікових особливостей студентів як суб'єктів освітнього простору;
- 3) аналіз специфіки структурних компонентів професійної педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу.

Дослідження особливостей професійної діяльності педагога у вищому навчальному закладі є неможливим без розкриття основних принципів організації та реалізації навчання у вищій школі.

Першим принципом реалізації навчально-виховного процесу у вищій

школі є спрямованість навчання на науку і її розвиток: студент має оволодіти науковими знаннями і методами самої науки, з її проблемами і можливостями їх вирішення. Навчальні та наукові положення, не тільки у профільюючих, але й у фундаментальних науках зближуються. Ця особливість стимулює зближення самостійної навчальної роботи студентів з науковою. При цьому не має значення кількість годин, які відводяться на вивчення предмета і в якому обсязі він вивчається. Важливим є підхід до наукових проблем, характер їх вивчення – студент оволодіє не просто сумою знань, але й теорією і процесом розвитку науки, процесом впровадження науки у практику.

Другий – єдність наукового та навчального – передбачає, що викладач вищої школи виступає, перш за все, вченим, який не тільки здійснює навчання студентів, але й сам є активним дослідником у тій науці, яку він викладає. Професійний досвід та спеціальні дослідження підтверджують, що більшість студентів (близько 90%) віддають перевагу педагогу-досліднику, який вводить студентів у науковий пошук, ніж самому найкращому лектору. Інформаційне викладання матеріалу суперечить природі навчального процесу у вищій школі й не може забезпечити належну професійну підготовку спеціаліста. Відтак, одним із основних напрямків удосконалення навчального процесу у ВНЗ є розвиток наукових досліджень на всіх кафедрах.

По-третє, спрямованість навчального процесу вищої школи на самостійну роботу студентів, при цьому самостійна навчально-пізнавальна активність студентів повинна постійно наближатися до дослідницької роботи. Важливим є те, що не тільки 45% навчального часу відводиться на самостійну роботу студентів, яка передбачає розширення і доповнення отриманого на лекціях матеріалу, самостійне оволодіння вихідним матеріалом, але й те, що семінарські та практичні заняття повинні мати творчий характер, вимагати самостійності до їх підготовки. Самостійна робота студентів у ВНЗ на різних ступенях навчання значно відрізняється і за формою, і за змістом. Так, на перших курсах – це насамперед активна робота над лекціями (осмислення матеріалу, вивчення додаткових джерел, рекомендованих за темами), підготовка до семінарських занять, лабораторних та практичних занять, підготовка до колоквиумів, заліків та іспитів. На старших курсах самостійна робота має більш складний, повністю самостійний та творчий характер. Вона охоплює поглиблене вивчення першоджерел, спеціальної літератури на різних мовах, роботу над архівними матеріалами та документами, підготовку курсових та дипломних робіт. У зв'язку з цим виникає необхідність оволодіння методикою наукового експерименту, безпосередньої участі у науковій роботі кафедр, підготовки виступів та доповідей на наукових конференціях, активної роботи в

наукових студентських гуртках тощо.

По-четверте, наскрізна професійна спрямованість всього навчального процесу у вищій школі: усі науки, що викладаються у вищому навчальному закладі (фундаментальні, загальногуманітарні та спеціальні, професійно спрямовані), повинні орієнтуватися на майбутню професію студента, на формування та розвиток в нього професійних якостей, що забезпечують високу ефективність його професійної діяльності. Так, навчання у вищій школі за своїм напрямком є контекстним (за А. А. Вербицьким), оскільки йому притаманна специфічна спрямованість пізнавальної та комунікативної активності на вирішення конкретних професійно орієнтованих задач. Крім того, зміст професійного навчання у вищій школі повинен повністю відповідати сучасним і прогнозованим тенденціям розвитку науки та виробництва, що потребує постійної самоосвіти та професійного розвитку викладачів, постійної корекції навчальних планів та ін.

По-п'яте, єдність та оптимальне співвідношення теоретичної та практичної підготовки студентів, оскільки ні теорія, відірвана від сучасного суспільного життя, виробництва, освіти, ні практика без сучасної теоретичної підготовки, ґрунтовних наукових знань не можуть забезпечити всебічний розвиток майбутнього спеціаліста. Отже, теоретична та практична підготовка студентів у вищому навчальному закладі повинна мати комплексний характер (практична спрямованість лекцій, їх зв'язок з конкретною професійною діяльністю; гармонійна система навчальних практик, що мають виважені як теоретичний, так і практичний компоненти, широке коло баз практики та ін.).

По-шосте, гуманістична спрямованість навчального процесу у вищій школі, впровадження особистісного підходу як базової цінності, що визначає характер взаємодії викладача та студента. Так, утвердження особистісного підходу, протилежного авторитаризму, є пріоритетним завданням всього сучасного освітнього простору в цілому та вищої освіти зокрема. Метою особистісно орієнтованої освіти є створення оптимальних умов для розвитку і становлення всіх суб'єктів освітнього процесу як суб'єктів діяльності і суспільних відносин, які здійснюють їх відповідно до стійкої ієрархічної системи гуманістичних та екзистенціональних особистісних цінностей.

Основними концептуальними положеннями особистісного підходу у вищій освіті є такі (за С. І. Подмазіним):

– визначення основною задачею та результатом освітнього процесу формування в особистості “образа – себе – в – бутті” (як єдність, адекватність трьох основних особистісних складових: “образ Я”, “образ Світу” та “образ Я у Світі”), що передбачає пізнання, усвідомлене прийняття та розуміння особистістю навколишнього середовища й власного Я. Це

передбачає стимулювання розвитку рефлексивності особистості як властивості, що забезпечує адекватне пізнання нею внутрішнього та зовнішнього світу, та чинника професійної децентрації;

– визнання людини як складної системи, яка безумовно здатна до саморозвитку, що передбачає необхідність створення умов для свідомої профілактики особистістю можливих негативних наслідків майбутньої професійної діяльності;

– визнання принципу домінування позитивного зворотного зв'язку між суб'єктами освітнього процесу на основі цінування, підтримки та взаємодопомоги;

– визнання принципу варіативності змісту та форм освітнього процесу, вибір яких повинен здійснюватися з урахуванням особливостей розвитку кожного суб'єкта, що передбачає відповідність навчального змісту освітнього процесу нагальним потребам особистості у межах соціокультурних норм та гуманістично спрямованих цінностей;

– визнання пріоритету активних форм та методів навчання, інтерактивних технологій, що дійсно передбачають суб'єкт – суб'єктну взаємодію, виступають засобами розвитку та корекції будь-яких психологічних властивостей та якостей особистості;

– визнання принципу створення збагаченого освітнього середовища як сукупності умов, які забезпечують вільний вибір суб'єктів освітнього процесу змісту та форм діяльності відповідно до потреб їх розвитку, визнання пріоритету індивідуальності, самоцінності, самобутності кожної особистості як активного носія суб'єктного досвіду;

– визнання фізичного, психічного та психологічного здоров'я особистості як основного пріоритету освітньої діяльності. Це означає, що освітній процес спрямовується на створення умов щодо запобігання розвиткові та подолання негативних тенденцій в особистісному становленні суб'єкта.

Відтак, ще однією специфічною ознакою – принципом навчального процесу у вищій школі – є: врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів як суб'єктів освітнього процесу. Студентство є особливою соціальною категорією, специфічною соціальною групою, організаційно об'єднаною інститутом вищої освіти. В соціально-психологічному аспекті студентство порівняно з іншими групами населення має найбільш високий освітній рівень, найвищий рівень пізнавальної мотивації та соціальної активності, є найбільш активним “споживачем” культурних цінностей. Врахування цих особливостей студентства лежить в основі відношень викладача до кожного студента як до партнера педагогічного спілкування, самобутньої, безумовно цінної особистості, яка здатна та прагне до самоосвіти й самовдосконалення. Крім того, в

соціально-психологічній характеристиці студентства важливо враховувати те, що це особливий етап розвитку особистості, який має свої вікові закономірності. Студентство за своїми віковими рамками охоплює два етапи розвитку особистості: юність та ранню дорослість. Саме на цих вікових стадіях, на думку видатних психологів сучасності, відбувається становлення Его – ідентичності особистості як здатності зберігати власну внутрішню цілісність та відповідність у відношеннях з іншими та суспільством в цілому (Е. Еріксон); утвердження зрілої Я – концепції особистості (К. Роджерс, А. Маслоу), яка охоплює як власне особистісний, так і професійний компоненти (професійну Я-концепцію); досягнення соціальної зрілості (Б. Г. Ананьєв) та ін. Саме в цей час відбувається дійсне становлення соціальної самостійності особистості: відносної економічної самостійності, початок самостійного життя поза батьківською родиною, створення власної сім'ї. В цей віковий період відбувається особливе структурування інтелекту (мнемічне ядро інтелекту особистості цього віку характеризується постійним чергуванням піків та оптимумів однієї, чи іншої складових функцій) (Б. Г. Ананьєв); мотивація особистості характеризується специфічною динамікою (домінування мотивації досягнення та пізнавальної мотивації у структурі професійних мотивів) (М. П. Ільїн).

Все це повинно відображатися у формах, методах організації навчальної діяльності та педагогічного спілкування у ВНЗ, а також усвідомлюватись тоді, коли йдеться мова про виховання студентів у вищій школі (що запозичене з радянської педагогіки). Наголошуючи на необхідності реалізації виховної функції педагога вищої школи, треба розуміти, що виховання як "цілеспрямований та систематичний процес впливу (прямих зовнішніх до того ж словесних впливів) викладача на студента з метою формування в нього певних рис, моральних якостей, світогляду" не може бути адекватним не тільки меті сучасної гуманістичної освіти в Україні в цілому, але й вузівського навчання зокрема. Оскільки таке виховання суперечить принципам особистісно орієнтованого навчання, суперечить тому, що викладач має справу вже з дорослою, зрілою людиною – студентом, яка сама приймає рішення щодо самого себе і має безумовне право на індивідуальність. Проте, виховання як створення рефлексивного середовища, як сприяння становленню позитивного соціально-психологічного клімату в студентській групі, є необхідним.

З психологічного погляду, професійно-педагогічна діяльність як цілісне явище є особливою життєвою реальністю в її предметному, часовому і просторовому аспектах. За предметного розгляду професійна діяльність педагога характеризується певним об'єктом (те, на що спрямована діяльність) та суб'єктом (той, хто реалізує діяльність), метою (передбачуваний, очікуваний результат, на досягнення якого спрямована

діяльність), способами (шляхи досягнення цілі) і засобами (сукупність матеріальних елементів, завдяки яким досягається ціль) досягнення цілей і задач, функціями (зовнішні прояви, значення діяльності) й умовами (елементи навколишнього середовища, без яких діяльність не може існувати).

Специфіка педагогічної діяльності пов'язана, перш за все, з особливостями її об'єкта та суб'єкта. Об'єкт, суб'єкт і ціль педагогічної діяльності – явища історичні: вони виникають і формуються, а отже і визначаються як відображення етапу соціального розвитку науки і суспільства в цілому. Так, об'єктом педагогічної діяльності в радянській педагогіці довгий час визначали учнів, студентів, а метою – виховання члена суспільства розвинутого соціалізму. Сучасна гуманістична психолого-педагогічна наука прагне до суб'єкт–суб'єктної рольової системи педагогічного процесу, у якій і педагог (вчитель), і студент (учень) є його активними діячами. А об'єктом професійної діяльності педагога виступає педагогічний процес як система взаємопов'язаних навчально-розвивальних задач (В. О. Сластьонін); знання про навколишню дійсність (І. Я. Зязюн); спеціальні знання (І. І. Кобиляцький); процес освоєння професійної діяльності (Є. І. Рогов). Таким чином, відсутність єдиного підходу до визначення об'єкта педагогічної діяльності підкреслює проблемність цього питання. Адже орієнтація професійної освіти на суб'єкт – суб'єктну взаємодію і з теоретичного і з практичного поглядів є новою.

Предметом педагогічної діяльності є управління процесом навчання, освіти і виховання студентів, доцільна організація їх професійного розвитку (А. М. Алексюк).

Мета професійної діяльності педагога є динамічною. Виникаючи як відбиття об'єктивних тенденцій суспільного розвитку, мета педагогічної діяльності завжди є елементом вищої мети суспільства – сприяння розвитку і формуванню особистості в гармонії із собою і соціумом загалом. Специфікою діяльності педагога є те, що її мета визначається суспільством. Педагог не вільний у виборі кінцевих результатів своєї праці, але конкретні задачі, що впливають з мети, він повинний висувати сам, співвідносити з умовами реалізації діяльності.

Метою професійної діяльності педагога вищої школи є створення умов щодо всебічного гармонійного розвитку майбутніх спеціалістів (А. М. Алексюк); забезпечення успішного оволодіння студентами знаннями, вміннями і навичками загальнонаукових (фундаментальних), спеціальних (профільюючих) та суспільних наук й формування на цій основі цілісного наукового світогляду (І. І. Кобиляцький).

Засобами професійної діяльності педагога вищої школи є: 1) наукові знання (теоретичні й емпіричні), за допомогою і на основі яких формуються

знання студентів; 2) носіями знання виступають тексти підручників, книг тощо; 3) допоміжними засобами виступають технічні, комп'ютерні, графічні й ін. прилади.

Способами реалізації педагогічної діяльності є різні педагогічні технології, форми, види і методи навчання. У багатьох випадках, досліджуючи методи професійної діяльності педагога вищої школи, автори неправомірно ототожнюють методи педагогічної діяльності вищої школи із методами діяльності шкільного вчителя, не враховуючи суттєві відмінності вузівського навчання від загальноосвітнього. Так, на відміну від загальноосвітнього навчання, у вищій школі студент повинен оволодіти сучасною наукою, отримати професійну освіту. Тому вузівські методи навчання і для педагога, і для студента не є способом трансформації та осмислення знання, а методами проникнення в процес розвитку науки, розкриття її методологічних основ, а відтак, – види і методи навчання у вищій школі є видами і методами наукового дослідження (це особливо стосується профільюючих дисциплін, спецкурсів та спецпрактикумів). Ступінь гармонійності, єдності методів навчання та методів науки у ВНЗ, на думку М. Д. Нікандрова, І. Т. Огороднікова, С. І. Архангельського та ін. дослідників педагогіки вищої школи, визначає науковий рівень викладання у вищій школі: чим органічнішим є поєднання методів навчання та наукових методів, тим вище науковий рівень викладання й професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Професійна діяльність педагога вищої школи є поліфункціональною, вона передбачає єдність викладання як викладення науки; наукової діяльності; керівництва навчально-пізнавальною діяльністю студентів за допомогою логіки викладеної науки, її теорії, перспектив розвитку та існуючих наукових проблем; навчання методам роботи у лабораторіях, використання ТСО, методик спостереження та експерименту; керівництво, стимулювання самостійної роботи студентів; сприяння розвитку їх загальнолюдських властивостей, світогляду; формування та розвитку професійних якостей майбутніх спеціалістів та ін.

Оскільки професійна діяльність педагога вищої школи є педагогічною діяльністю, то більшість функцій вчителя та педагога вищої школи є єдиними, але водночас кожна з них має свої специфічні особливості, які обумовлені метою професійної освіти, специфікою навчального процесу у ВНЗ, віковими особливостями аудиторії та тим, що педагог вищої школи одночасно виступає у декількох ролях: як педагог – викладач певної навчальної дисципліни, як науковець – дослідник, як керівник навчально-пізнавальною активністю студентів, як куратор, організатор студентської групи.

Так, серед термінальних функцій, або функцій – цілей, що пов'язані із стратегічними напрямками педагогічної діяльності та відображають її

сутнісні цілі та завдання, виділяються не тільки навчальна функція (педагог сприяє оволодінню студентами системою загальнонаукових (фундаментальних), спеціальних (профільюючих) та суспільних знань, вмінь та навичок, необхідних для успішної професійної діяльності та життя в сучасному суспільстві), але й розвивальна (через оптимізацію ситуації навчання педагог сприяє успішному, позитивному соціально-психологічному та професійному розвитку студента) та виховна функції (педагог сприяє, створює умови щодо формування та розвитку у студентів професійних переконань, системи наукових, професійних та загальнолюдських цінностей; виступаючи у ролі куратора студентської групи педагог вищої школи сприяє позитивності її виховного впливу).

Інструментальні, або функції – засоби, що містять групу функціональних задач, завдяки яким цілі педагогічної діяльності перетворюються у безпосередній процес взаємодії педагога з конкретними студентами в реальних умовах навчального процесу у вищому навчальному закладі. Це інформаційна, ілюстративна, науково-дослідницька, діагностична, стимулююча та прогностична функції, специфічною ознакою яких є спрямованість на стимулювання пізнавальної, навчальної та наукової активності студентів як основного діючого чинника та критерію ефективності їх реалізації педагогом вищої школи.

До операційних функцій професійної діяльності педагога вищої школи або функцій – прийомів належать: методична, управлінська, організаційна, коригуюча та констатуюча функції. Всі вони ретельно описані в працях Н. В. Кузьміної, В. А. Семиченко та ін.

Таким чином, професійна педагогічна діяльність є поліфункціональною сферою діяльності й потребує від педагога у кожний конкретний момент включення у навчальний процес та виконання декількох функцій одночасно. При чому, всі ці вищезазначені функції педагогічної діяльності органічно взаємопов'язані, їх неможливо розкласти на окремі навчальні та виховні напрямки. Саме у єдності вони відображають специфіку професійної діяльності педагога вищої школи, підкреслюють її складний характер.

Особливістю професійної діяльності педагога вищої школи є її змістовна багатоаспектність, яка включає такі компоненти, як: гносеологічний або науково-дослідницький (здійснення наукових досліджень, аналіз власного та чужого педагогічного досвіду, пошук нових методів навчання, вивчення індивідуальних особливостей студентської групи, власних ускладнень професійної діяльності, та ін.); конструктивний (планування власної педагогічної діяльності, прогнозування її результатів та ін.); прогностичний (передбачення можливої поведінки студентів в різних умовах, прогнозування ефективності впровадженої педагогічної системи та ін.); організаторський (організація власної діяльності та поведінки в реальних умовах, безпосередня реалізація плану діяльності, мобілізація

студентської групи й ін.) та власне комунікативний.

Специфічною особливістю професійної діяльності педагога вищої школи виступає її всеохоплюючий комунікативний характер. Кожна форма організації навчання у вищій школі (лекції, семінарські заняття, практичні та лабораторні роботи, консультації, різноманітні форми організації самостійної роботи студентів, колоквиуми, заліки й іспити, наукові студентські семінари, конференції тощо) – це певним чином побудоване професійно-педагогічне спілкування викладача із студентом, яке потребує від педагога не тільки знання певного спеціального матеріалу – змісту викладання, а, перш за все, високого рівня розвитку професійних комунікативних якостей, професійної культури, професійної компетентності педагога, що і є одним із основних напрямків подальших наукових розвідок.

Використана література:

1. *Алексюк А. М.* Педагогіка вищої освіти в Україні. Історія. Теорія : підручник для студентів, аспірантів та молодих викладачів вузів / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 558 с.
2. *Архангельский С. А.* Лекции по научной организации учебного процесса в высшей школе / С. И. Архангельский. – М. : Высшая школа, 1976. – 200 с.
3. *Буланова-Топоркова М. В.* Педагогика и психология высшей школы : учебное пособие / М. В. Буланова-Топоркова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 544 с.
4. *Климов Е. А.* Введение в психологию труда / Е. А. Климов. – М. : МГУ, 1986. – 197 с.
5. *Кобыляцкий И. И.* Основы педагогики высшей школы / И. И. Кобыляцкий. – К. : Вища школа, 1978. – 288 с.
6. Педагогика / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов. – М. : Школа-Пресс, 1997. – 512 с.
7. Словник законодавчих термінів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>
8. Словник української мови в 11 томах : Академічний тлумачний словник (1970–1980). – Том 8 : Природа–Ряхтливий / В. М. Білоноженко, В. В. Жайворонок, В. П. Забеліна, Ш. Г. Кренцель та [ін.] / голова ред. колегії академік І. Білодід. – К., 1977. – С. 332. – 927 с. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/p/8/332/2>
9. *Ягупов В. В.* Педагогіка : навч. посібник / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.
10. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/>

Кафарська О. Б. Профессиональная деятельность педагога: особенности организации учебного процесса в вузе.

В статье рассматривается специфика организации учебного процесса в высшей школе. На основе анализа ключевых принципов реализации обучения, специфики субъектов образовательного пространства, основных заданий и функций определяются особенности профессиональной педагогической деятельности преподавателя высшего учебного заведения.

Ключевые слова: *профессиональная педагогическая деятельность, учебный процесс, профессия, специальность.*

Kafarska O. B. Professional activity of teacher: features of organization of educational process in Institute of higher.

In the article the specific of organization of educational process is examined at higher school. On the basis of analysis of basic principles of realization of studies, specific of subjects of educational space, basic tasks and functions the features of professional pedagogical activity of teacher of higher educational establishment are determined.

Keywords: *professional pedagogical activity, educational process, profession, speciality.*